

SLOVENSKI GORSKI TEKAČI NA MEDNARODNIH TEKMOVANJIH

ATLETSKI TEKI PO GORAH

Gore so tudi pri nas dobile nove stalne obiskovalce - gorske tekače, atlete, ki so si za svojo stadion izbrali gorsko naravo.

Gorski teki so razmeroma nova športna zvrst ali atletska panoga, ki zahtevajo veliko poguma, koncentracije, vztrajnosti in spretnosti, poleg tega pa privlačita še težavnost in vzdržljivost gorskih tekačev, ki morajo premagati do 18 kilometrov dolgo progo z višinsko razliko od 800 do 1500 metrov in z nakloni do 40 odstotkov. Spoprijeti se morajo še z nevarnimi vzponi in spusti, razgibanim terenom, na katerem so različne zapreke, spolzkimi skalami in mokro travo, k stvari pa sodi naposled tudi slabo vreme z deževjem, sneženjem in močnim vetrom.

V zahodnih evropskih državah imajo gorski teki že dolgoletno tradicijo, na njih je množična udeležba in so številni gledalci. Med prvimi so z gorskimi teki začeli v Keswicku v Veliki Britaniji, kjer ima gorski tek že stoletno tradicijo: tekmovali so prvi začeli ovčji pastirji, kmalu za njimi še pravi atleti. Prvi uradni tek na tem območju je bil dokazano že leta 1868. Še vedno so v tem delu Anglije tradicionalni teki ovčjih pastirjev, poleg tega pa vsako leto tudi gorski teki atletov, ki so mnogo bolj obiskani. Teh tekov se udeležujejo tudi slovenski gorski tekači.

Težavna in atraktivna športna panoga je v Sloveniji dokaj mlada. Prva skupina slovenskih

gorskih tekačev je bila majhna, zaradi velikega števila tistih, ki so se želeli preizkusiti v tej športni panogi, pa se je iz leta v leto večala ter se poleg domačih tekmovalcev udeleževala tudi številnih mednarodnih gorskih tekem, in sicer predvsem v Italiji in Avstriji, kjer je ta šport že precej bolj razvit in popularen kot pri nas.

Pionirji slovenskih gorskih tekov so bili **Franci in Mirko Teraž, Tone Djuričič in Ivan Urh**. Prvi večji mednarodni nastop je bil prvi svetovni pokal v gorskih tekih leta 1985 v kraju San Vigilio di Marebbe v italijanskih Dolomitih, že leto dni pozneje, na drugem svetovnem pokalu v Morbegnu v italijanski dolini Valtellina, pa so naši tekmovalci že dosegli pomembnejše rezultate: **Tatjana Smolnikar** je bila osma, slovenska ženska ekipa pa se je uvrstila na šesto mesto. Tretji in četrti pokal v švicarskem Lanzerheidu in Keswicku v Angliji sta bila uspešna za Mojstrančana Francija Teraža, ki si je na prvem pritekel sedmo ter na drugem osmo oziroma deveto mesto na kratki oziroma dolgi progi. Prvi večji organiziran nastop slovenskih gorskih tekačev pa je bil leta 1991, ko so se sedmega svetovnega pokala v švicarskem turističnem središču Zermatt pod Matterhornom udeležile tri ekipe, dve moški in ženska, kjer so se naši tekači dobro uvrstili ter poleg tega tudi v tej športni panogi prvič predstavili samostojno Slovenijo.

Dan čistih gora bo septembra

Če hočemo ohraniti dostope do gor, naše obnašanje ne sme prizadejati gorskemu svetu nobene škode. Mi, gorniška društva, smo nadelali poti v gore in trupe turistov so nam sledile.

Naša odgovornost je, da te ljudi seznanjamo s pravili obnašanja v gorah. Drugim nočemo braniti in prepovedovati, kar mi sami čutimo kot srečo v gorah.

Življenjsko pomladilo, ki se imenuje gora, naj ostane dostopno vsem, ki ga hočejo z lastnimi močmi poiskati v gorah. So velike in majhne gore za mlade in stare. Nič ne pomaga, da bi prekleli množični turizem, ampak bi morali poskrbeti za odpravo negativnih posledic - in to naj bi bila naša naloga.

Zmanjševanje škode, ki jo povzroča erozija, pa tudi odstranjevanje take škode je obveznost, ki naj bi si jo zastavila gorniška združenja.

Za obeleževanje dneva čistih gora UIAA ob koncu tedna 18. ali 19. septembra 1993 naj velja predlog: kjer se zdi, da je smetiščna kozmetika že nepotrebna, naj bi kot simbolično dejanje dali na program popravilo erozijskih ran na eni od svojih gorskih poti. Tudi naravovarstvena tura ali pohod, praznovanje s sajenjem dreves, fotografska razstava z dokumentacijo o škodah zaradi takih poškodb naj bi bile pobude, ki bi jih bilo vredno uresničiti.

Seveda je vsaki organizaciji dano v prosto presojo, da si po lastni želji pripravi lastno prireditev. Najpomembnejše je, da ta svetovni »dan čistih gora« ne bi šel mimo brez kakršnegakoli dejanja za varovanje gorskega sveta. Samo po sebi je razumljivo, da naj bi se vsi po vrsti trudili in temu dnevu tudi v najširši javnosti posvetili največjo možno pozornost.

(Bulletin UIAA)

Dne 8. decembra 1991 so pri Atletski zvezi Slovenije ustanovili sekcijo za gorske teke. Tako so se slovenski tekači lani že kot člani te sekcije udeležili osmega svetovnega pokala in prvega svetovnega prvenstva v gorskih tekih, ki je bilo konec avgusta v Valle di Susa v Italiji, letošnjega septembra pa se bodo udeležili de-

vetega svetovnega pokala v francoskem St. Gervaisu pod Mont Blancem ter organizirali prvo državno prvenstvo v dolgem in kratkem gorskem teku. Sekcijo za gorske teke vodi od lanskega leta znani organizator že tradicionalnega gorskega teka na Šmarno goro nad Ljubljano inž. Tomo Šarf.

(Slovenske novice)

POL STOLETJA JE MINILO OD SMRTI VINKA PADERŠIČA-BATREJE

MOŽ IZ AKADEMSKE SKUPINE SPD

IVO ARHAR

*»za breme spomina spomina
v minuti tišine...«*

(B. Fatur: Minuta tišine)

Septembra lani je minilo 50 let, odkar je tragično končal življenje **Vinko Paderšič-Batrēja**, slavist, velik ljubitelj gora, aktivist Osvobodilne fronte pod Gorjanci in narodni heroj. Skupaj smo študirali slavistiko, hodili na slavistične ekskurzije (zlasti na Dolenjsko), obhajali vsako leto jeseni slovesen sprejem brucov in bruculj na slavistični oddelk Filozofske fakultete ljubljanske Univerze, si privoščili med letom prenekatero krokarijo tja do jutra, končno pa nekateri (**Drago Kunc**, **Maks Jeza** in sam) odkrili, da so nam posebno pri srcu tudi slovenske gore. Batreja je bil takrat že član Akademске skupine SPD. Z Dragom Kuncem sva že pred tem opravila nekaj tur (po nadelanih poteh sicer, pa vendarle bolj »divjih«), tik pred letom 1941 pa nas je Batreja kot bolj izkušen planinec zvalil na zimsko turo na Grintovec (za nas takrat poseben podvig in doživetje, saj se je hodilo pozimi v planine mnogo redkeje kot danes). Seveda smo se tudi fotografirali in s tega zimskega »pohoda« mi je ostalo šest fotografij. Naša pota so se po razpadu Jugoslavije oziroma malo kasneje ločila. Tudi po 1945 se nismo več srečali (Batreja in Maks Jeza sta padla v NOB, Drago Kunc je živel v Beogradu, sam pa v Murski Soboti, na Ravnah na Koroškem in končno do danes v Ptuj). Večkrat sem brskal po spominih in po predalih in v roke so mi vedno znova prišle omenjene fotografije. Pa sem jih spet odložil in skrbno spravil nazaj. Precej pozneje pa sem slučajno odkril v Naši obrambi (1972) spominski članek **Mileta Pavlina** o narodnem heroju Vinku Paderšiču, napisan ob 30-letnici njegove smrti na osnovi arhivskih podatkov (zelo skromnih in suhoparnih), predvsem pa po izpovedih **Marije Kamenarič**, sestre Vinka Paderšiča (poročene z brivskim mojstrom Kamenaričem, ki je imel na začetku Gradišča v Ljubljani svoj lokal; bil je

Vinko Paderšič-Batrēja kot študent slavistike

res pravi mojster svoje stroke in prijeten kulturni sobesednik svojih strank, igralcev Drame in znanih ljubljanskih kulturnikov; tudi sam sem bil med vojno nekaj časa njegov stalni obiskovalec, ne da bi vedel, s kom imam opravka, danes pa je, žal, že prepozno; ni več med živimi, njegova žena - vdova pa še vedno živi v stari ljubljanski hiši na Prešernovi 11 - zaradi njene visoke starosti nisem mogel dobiti podatkov za Batrejeva otroška, gimnazijska in študentska leta). Na te Pavlinove podatke sem se oprl tudi sam. Ni pa Mile Pavlin napisal nič o Batreji kot planincu (saj je pisal v Našo obrambo); tu ga bom dopolnil po osebnem spominu. Hotel sem to storiti že lani, za 50-letnico, imel sem že skraj zbrano gradivo, pa mi je bolezen preprečila končno obdelavo. Hotel sem tudi še enkrat obiskati kraje pod Gorjanci, kjer je Batreja živel kot otrok, obiskoval novomeško gimnazijo in pozneje končal svoje življenje v Beceletovi jami, njegov grob na pokopališču cerkve v vasi Otočec (nekdanji Šentpeter) in seveda Paderšičev rojstni kraj Suhadol, da bi zbrano in v tišini podoživel tista lepa leta. Pa zaradi bolezni ni šlo - in tudi letos ne. Tako bom skušal vse obnoviti po spominu, ki pa tudi že po malem